

Schrijftalent gezocht!

In deze uitgave is plaats gemaakt voor twee gastcolumnns. Als eerste een bijdrage van mr. Scholtens, die ingaat op leiderschap bij de 'comprehensive approach'. Vervolgens stelt Van Bekkum het belang van 'Counter Improvised Explosive Devices' (C-IED) aan de orde.

De redactie daagt andere lezers uit om ook een column te schrijven voor de Militaire Spectator. De keuze van het thema is vrij, maar het moet wel passen binnen de formule van het blad. Voorwaarde voor plaatsing is dat de redactie uw boodschap relevant acht voor

de lezers. Verder moet uw verhaal in niet meer dan achthonderdvijftig woorden voor het voetlicht worden gebracht.

U kunt uw bijdrage sturen naar de bureauredactie (zie colofon). Wij zijn erg benieuwd wie zich geroepen voelt om te reageren. Uiteraard zijn we ook nieuwsgierig naar de thema's die u onder de aandacht van de lezers wilt brengen. Uw bijdrage wachten we dan ook met belangstelling af.

De hoofdredacteur

'Comprehensive approach': veelkoppig monster of eenhoofdige leiding?

Lkol (R) b.d. mr. C.G. Scholtens*

Tijdens de drukbezochte KVBK-lezing op 6 maart 2012 over de *comprehensive approach* in de toekomst onder de titel 'Veelkoppig monster of geraffineerd model voor complexe samenwerking?' kwam de prangende vraag over veelkoppigheid of eenhoofdigheid van de bevelvoering jammer genoeg niet aan de orde.

Dat in een stabilisatieoperatie zoals in Afghanistan een gezamenlijke inspanning van (ten minste) de 3D's (*Defense, Diplomacy, Development*) noodzakelijk is, behoeft geen betoog. Wil men veiligheid en stabiliteit verwezenlijken – het doel van de operatie – dan zijn 'vechten' en 'opbouwen' onverbreekelijk met elkaar verbonden.

Rietdijk heeft de *comprehensive approach* in Uruzgan eerder in dit tijdschrift vergeleken met simultaan schaken op vier borden (militair, politiek, sociaal, economisch).¹ Daarbij zou telkens op elk gebied één van de 3D's leidend en een ander ondersteunend moeten zijn.

Daarbij moet dan wel worden bedacht dat elk van die 3D's een eigen cultuur en werkwijze met zich meebrengt, waarbij de belangen niet altijd gelijk zijn. Coördinatie van activiteiten (nadat eerst een gezamenlijke strategische visie met bijbehorende doelen is vastgesteld) is dan ook een eerste vereiste.

Vervolgens rijst de vraag wie in de *comprehensive approach* dan de leiding heeft. Is dat een gezamenlijke leiding (in de burgermaatschappij: een collegiaal bestuur) of wordt daarmee een van de 3D's belast? Het in oktober 2008 verschenen *Joint Doctrine Bulletin 0801* over PRT-inzet in Afghanistan is hierover

* De auteur was als CIMIC Functioneel Specialist Justitie verbonden aan TFU PRT 2/3/4 in Uruzgan in 2007 en 2008.

¹ W.S. Rietdijk, 'De "comprehensive approach" in Uruzgan. Schaken op vier borden tegelijk', *Militaire Spectator* 177 (2008) (9) 472-486.

niet echt duidelijk. Rietdijk, hoewel hij erkent dat het indruist tegen de militaire doctrine, bepleit – in het voorbeeld van Uruzgan – een tweehoofdige (civiel/militaire) leiding.

Evenmin als er bij een schaakpartij drie of meer spelers aan een en dezelfde kant van het bord zitten, zal er ook bij de comprehensive approach sprake moeten zijn van een eenhoofdige leiding van de gehele operatie. Twee, laat staan meer, kapiteins op een schip is al van oudsher onwenselijk en onwerkzaam geacht. Afhankelijk van het soort operatie kan, zoals in een humanitaire operatie, de leiding zeer wel berusten bij de D van Diplomacy of Development, waaraan de D van Defense met een beveiligingstaak ondergeschikt is.

Bij een stabilisatieoperatie als in Afghanistan – een militaire operatie van de NAVO onder mandaat van de VN – moet de leiding berusten bij de D van Defense. De Polad, Osad, Civrep en alle andere vertegenwoordigers van Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking horen in die benadering de adviseur te zijn van de militaire commandant, en ook niet meer dan dat. Voor zover het de uitvoering van de operatie betreft (waarvan ook ‘opbouw’ een essentieel onderdeel is) dienen zij ondergeschikt te zijn aan de militaire commandant. Dat zou ook hebben moeten gelden toen het PRT in Uruzgan in 2009 onder civiele leiding kwam. Het PRT is en blijft immers een onderdeel van de stabilisatieoperatie.

De opzet van een tweehoofdige (militaire en civiele) leiding doet enigszins denken aan het

instituut van de politiek commissaris in het Rode Leger. In wisselende perioden tussen 1918 en 1942 had de politiek commissaris in een eenheid dezelfde rang als de militaire commandant. Niettemin waren zij niet gelijkwaardig: aanvankelijk kon de politiek commissaris orders van de militaire commandant *overrulen*; later werd de politiek commissaris ondergeschikt aan de militair commandant.

Daarmee is nog niet alles gezegd. Er dient allereerst een eenhoofdige leiding te zijn, die daarnaast niet alleen moet zijn voorzien van de noodzakelijke bevoegdheden maar ook van de middelen om zijn opdracht te kunnen uitvoeren. Als het zo is, zoals de praktijk in Uruzgan te zien heeft gegeven, dat de militaire commandant afhankelijk is van (geld)middelen die langs bureaucratische weg (Civrep, ambassade in Kabul, Buza/OS, Stabilisatiefonds in Den Haag) telkens moeten worden aangevraagd en beslist, dan is dat in wezen ‘vechten met één hand op de rug gebonden’.

Kortom, in huidige en toekomstige operaties is de comprehensive approach noodzakelijk, maar voor het welslagen daarvan is een eenhoofdige leiding, die zelfstandig kan beschikken over de voor de operatie benodigde middelen (vanzelfsprekend rekening houdend met deskundige adviezen van de andere 3D-partners), essentieel. Dat is niet alleen conform de militaire doctrine, maar is een universeel principe om slagvaardig en doelmatig te kunnen optreden. ■

C-IED: rage of blijvertje?

Majoor N. van Bekkum*

Counter Improvised Explosive Devices (C-IED) is de verzameling van maatregelen en processen die het directe en indirecte effect van IED's, oftewel bomaanslagen, zo veel mogelijk probeert in te perken. C-IED heeft de afgelopen vijf jaar in vrijwel alle westerse landen en in organisaties als de NAVO en de EU een snelle ontwikkeling doorgemaakt. Terecht, gezien de slachtoffers die IED's in Irak en Afghanistan hebben gemaakt.

De maatregelen die voortkomen uit C-IED hebben de vrijwel jaarlijks verdubbeling van IED's in Afghanistan niet kunnen stoppen. Maar ze hebben wel de effectiviteit per IED extreem verlaagd, waardoor vele levens zijn gered. De soms gehoorde stelling dat C-IED meer aandacht krijgt dan het verdient, is eenvoudig te verklaren. Wat voorkómen is krijgt geen aandacht, maar dat wil nog niet zeggen dat er geen dreiging is en er dus geen maatregelen nodig zouden zijn.

In 2014 houdt de ISAF-missie op. Is C-IED dan voorbij? De multinationale militaire inzet gaat waarschijnlijk in een andere vorm verder en ook de IED zal niet verdwijnen. Over de hele wereld vinden er buiten Irak en Afghanistan per maand gemiddeld meer dan vijfhonderd IED-incidenten plaats. De IED is een goedkoop wapen tegen een moeilijk aan te grijpen 'vijand', en is dus een blijvertje. Daarnaast kan de IED een dreiging vormen op alle plekken waar de krijgsmacht wordt ingezet, dus ook in eigen land.

De stormachtige C-IED ontwikkelingen in Nederland zijn weinig mensen ontgaan. C-IED

vergt allereerst een goede coördinatie tussen de vele militaire functionaliteiten. Daarnaast moeten ook vakgebieden buiten de militaire wereld bij C-IED worden betrokken. Deze interdepartementale aanpak is geheel in lijn met de *comprehensive approach*.

De implementatie van C-IED in doctrine, opleidingen en organisatieveranderingen is essentieel gebleken. Er zijn echter ook negatieve kanten: bestaande zaken moeten worden omgebogen, wat de nodige weerstand oplevert. Dit is overigens niet uniek voor Nederland. Afgelopen zomer nog schreef de *Supreme Allied Commander Transformation* aan alle hoogste militairen van de NAVO dat de snelheid van verandering in de vakgebieden operaties en inlichtingen te wensen over liet, en dat hij alle hulp kon gebruiken om dit te verbeteren.

Nadat duidelijk werd dat voor C-IED bij de NAVO en in diverse landen de geldkraan openstond, hebben veel organisaties C-IED op de agenda gezet. Ze proberen onder die noemer veranderingen of verbeteringen gefinancierd te krijgen. Het is dus niet zo eenvoudig om aan te geven of het geld wel op de juiste plek terecht komt. Tevens zijn de ontwikkelingen van C-IED vaak gepaard gegaan met creatieve constructies, om zaken zo snel mogelijk voor elkaar te krijgen.

De vraag is dan in welke vorm en grootte C-IED moet worden geborgd. Het is duidelijk dat het definitief inbedden van dit concept in ons veiligheidsdenken onverminderd om een brede *joint* en *interagency* aanpak vraagt. Vakgebieden als Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD), *military search*, inlichtingen, operaties en materieelbehoeften zullen met de IED en het

* De auteur was C-IED stafofficier van juni tot december 2008 in de TFU en is werkzaam op het C-IED Centre of Excellence van de NAVO.

IED-netwerk rekening moeten houden en dit moeten inbedden in hun aanpak en doctrine.

Gelukkig doen we C-IED in Nederland vrij goed. Dit ondanks het feit dat er nog geen volledige borging is en ook C-IED getroffen wordt door de golf van bezuinigingen. De geldkraan staat door de bezuinigingen weliswaar minder ver open, maar is nog niet dicht. C-IED is genoemd als een gebied voor intensivering in de beleidsbrief van de minister.

We zijn in dit vakgebied internationaal gezien een voorloper, althans voorlopig. De grote landen die op ons achterliepen, zoals Frankrijk en Duitsland, zijn hard bezig om ons in te halen. En de aandacht voor het onderwerp is, sinds ons vertrek uit Uruzgan, ernstig verminderd.

Ook bij de NAVO is het de vraag hoe C-IED er uitziet na volledige implementatie. Waar hoort het thuis? Hoe moet het zich verder ontwikkelen? Wat zijn de relaties met inlichtingen, operaties, *Force Protection*, COIN, chemische, biologische, radiologische en nucleaire (CBRN) verdediging, EOD en Genie? Wat is maritieme C-IED? Er zijn dus talloze vragen. De meest gestelde vraag is of C-IED niet moet doorontwikkelen naar het *counteren* van netwerken die een bedreiging vormen voor onze eenheden ('*Counter Threat Networks*'). Dit zijn allemaal terechte vragen. Toch moeten we niet vergeten de zaken die we nu nodig hebben en de geleerde lessen te implementeren, ondanks dat er geen recente Nederlandse slachtoffers van IED's zijn.

Een veel besproken thema in onder meer dit blad is de voorbereiding op de volgende oorlog. We doen, terecht, goede pogingen deze te

voorspellen en ons daarop te richten, maar zeker zijn we uiteraard nooit. Het belangrijkste recept voor de succesvolle uitvoering van missies is het vermogen waarmee een krijgsmacht zich weet aan te passen aan de omstandigheden. Mooi gezegd, ons 'adaptief vermogen'. Juist de afgelopen jaren is zowel nationaal als internationaal gebleken dat C-IED een goede katalysator was (en is) van dit adaptief vermogen.

Nederland is een voorloper op het gebied van C-IED. Althans, tot nu toe

C-IED heeft namelijk een coördinerende functie voor vrijwel alle stafsecties en vakgebieden. En het argument om aan C-IED 'te doen' is vanwege de slachtoffers ijzersterk. Daardoor heeft C-IED vele veranderingen kunnen ondersteunen en helpen versnellen en in een enkel geval zelf structurele veranderingen geïnitieerd. Van netwerkgerichte operaties en inlichtingen tot meer mogelijkheden om honden in te zetten en met de F-16 opsporing van IED's te doen vanuit de lucht. Daarnaast heeft het gebieden als exploitatie, biometrie en samenwerking met het justitiële apparaat blootgelegd. Zaken die bij komende missies niet meer zijn weg te denken. C-IED is, zoals gezegd, een blijvertje. Als ons adaptief vermogen een belangrijke sleutel tot succes is, moeten we een bruikbare katalysator als C-IED omarmen. ■